

Waarom

Waardecreatie en betekenisvolle impact

“Entrepreneurship is the capacity to act upon opportunities and ideas and transform them into value for others. The value that is created can be financial, cultural, social or ecological.” – EU

In het eigentijds onderwijs wordt ondernemerschap steeds vaker gezien als een vaardigheid én een houding: het vermogen om ideeën om te zetten in acties die meerwaarde creëren voor anderen. Deze brede benadering gaat verder dan het klassieke beeld van “een bedrijf starten” en richt zich op het ontwikkelen van een ondernemende mindset – of studenten nu ondernemer worden, in loondienst gaan of zich maatschappelijk inzetten.

Ondernemerschapsonderwijs draait om het zien van kansen, het creëren van waarde en het mogelijk maken van verandering – in welke context dan ook. Ondernemend handelen is daarbij geen doel op zich, maar een middel om iets te betekenen voor de wereld om je heen. Echt ondernemerschap ontstaat wanneer jongeren zelf ontdekken wat nodig is, los van verwachtingen of gevestigde patronen. De waarde die zij creëren kan financieel zijn, maar ook sociaal, ecologisch of cultureel-maatschappelijk.

Uiteindelijk gaat het erom dat studenten leren initiatief te nemen, te handelen in onzekere situaties en daadwerkelijk impact te maken.

Focus op het leerproces

In deze visie op ondernemerschapsonderwijs staat het leerproces centraal: het creëren of ontdekken van kansen, het bedenken van oplossingen en het realiseren van initiatieven die er voor anderen toe doen. Waardecreatie volgt zelden een vast pad. Het leerproces is onzeker, onvoorspelbaar en rommelig – precies daarom vraagt het om kritische reflectie, waarneming en openheid, doorzettingsvermogen en wendbaarheid. De benodigde vaardigheden verschillen per context, doelgroep en fase van het proces.

Leeromgeving en didactiek

Ondernemerschapsonderwijs floreert in open, complexe en onzekere situaties. Studenten werken aan echte uitdagingen, nemen initiatief en ontwikkelen zo een ondernemende houding.

Een krachtige leeromgeving biedt ruimte om te doen, te proberen, te reflecteren en opnieuw te proberen. Ze prikkelt nieuwsgierigheid, stimuleert verkenning en laat plaats voor onverwachte leerervaringen. Verschillen in ervaring, motivatie en tempo worden gezien als waardevolle startpunten voor authentiek leren.

Ondernemend leren is ook identiteitsleren: jongeren ontdekken hun waarden, passies en maatschappelijke betrokkenheid. Het stimuleert meerdere succesroutes en doorbreekt het idee dat er maar één ‘juiste’ weg is.

Kritische reflectie is onmisbaar. Studenten onderzoeken bijvoorbeeld:

- Waarom denken we in termen van waarde?
- Wat betekent het om 'impact' te maken?
- Voor wie creëer je waarde – en welke norm ligt hieraan ten grondslag?

Zo leren ze dat ondernemerschap geen oplossing voor alles is en ook schaduwkanten kent: van ongelijkheid tot ecologische schade.

Het leerproces verdiept zich wanneer er ruimte is voor zelfonderzoek, onbevooroordeelde observatie en het toelaten van niet-weten. Dan ontstaan leerervaringen die niet alleen cognitief of vaardigheidsgericht zijn, maar ook transformerend werken.

Een krachtig ondernemend leerklimaat:

1. Biedt ruimte voor experiment – fouten maken mag.
2. Ondersteunt eigenaarschap – studenten sturen mee.
3. Stimuleert reflectie en feedback – leren van en met elkaar.
4. Stelt samen leren centraal – in dialoog met anderen en de context.
5. Is procesgericht – het leerpad is net zo belangrijk als het eindresultaat.

Onderwijs zonder muren

Leren ondernemen houdt bij voorkeur niet op bij het klaslokaal, de school of universiteit. Ondernemerschap vraagt om ervaringen en inzichten die alleen ontstaan wanneer studenten ook buiten de onderwijsinstelling actief zijn. De wereld wordt zo de leeromgeving, terwijl de (hogeschool of universiteit startpunt en veilige basis vormt.

In een ondernemende leeromgeving zoeken studenten verbinding met echte contexten: lokale bedrijven, maatschappelijke organisaties, start-ups, buurtinitiatieven, maar ook online communities en internationale netwerken. Daar leren ze omgaan met realistische uitdagingen, onverwachte wendingen en verschillende perspectieven op wat waarde is. Digitale platforms en samenwerkingsruimtes maken het mogelijk om over grenzen heen te werken, kennis te delen en samen te creëren met mensen die ze anders nooit zouden ontmoeten.

Niet alle antwoorden hoeven in de klas te liggen; juist het openen van deuren naar relevante netwerken, het begeleiden bij externe samenwerkingen en het stimuleren van reflectie maakt het leerproces krachtig. Studenten ontdekken dat waardecreatie plaatsvindt in een voortdurend veranderende, complexe omgeving, en ontwikkelen de vaardigheden om daarin effectief te handelen: aanpassingsvermogen, culturele sensitiviteit en het vermogen om kansen te zien en te benutten.

Zo wordt ondernemerschapsonderwijs een levendig proces waarin leren en handelen voortdurend in elkaar grijpen, zonder muren die het leergebied beperken.

De docent als ontwerper en begeleider

Ondernemerschapsonderwijs is een samenwerkingsproces waarin leren plaatsvindt door interactie en gedeelde ervaring. De docent is meer dan kennisoverdrager; hij of zij is ontwerper en gids in een dynamisch leerproces waarin onzekerheid en frictie, ruimte krijgen als bouwstenen van groei. De docent ontwerpt en faciliteert leerruimtes die structuur bieden, maar ook ruimte laten voor onzekerheid en experiment. Door passende opdrachten en samenwerking te stimuleren, helpt de docent studenten om eigenaarschap te nemen en betekenisvol te leren, juist ook wanneer het proces chaotisch of verwarrend is. Met voorbeeldgedrag en vertrouwen creëert de docent een veilige omgeving waarin studenten durven te zoeken,

falen en groeien.

Flexibiliteit en adaptiviteit in het leerproces

Pedagogische en didactische methoden moeten afgestemd zijn op de context, leerdoelen en het vaardigheidsniveau van de student. Ondernemerschap is een dynamisch vakgebied waarin studenten verschillen in voorkennis, ervaring en motivatie. Een one-size-fits-all aanpak werkt daarom niet optimaal. Het is essentieel dat de organisatie, invulling en ondersteuning van het leerproces gedurende het traject flexibel en adaptief zijn, zodat het onderwijs aansluit bij de behoeften en voortgang van de student.

Praktisch kan dit door:

- de moeilijkheidsgraad van opdrachten geleidelijk te verhogen,
- meer ruimte te bieden voor zelfsturing en initiatief naarmate het programma vordert,
- de begeleidingsstijl aan te passen: van sturend naar faciliterend,
- leerformats te variëren: klassikaal, casussen, simulaties, peer learning,
- in te spelen op feedback en tussentijdse evaluaties.

Deze adaptiviteit versterkt de effectiviteit van het leerproces en helpt studenten optimaal te groeien in hun ondernemerschapscompetenties.

Evaluatie die ontwikkeling recht doet

Ook de evaluatie moet deze visie ondersteunen. Klassieke beoordelingsvormen kunnen haaks staan op de principes van ondernemend leren. Beoordeling wordt betekenisvol wanneer het een uitnodiging is tot zelfreflectie. In plaats van enkel het eindresultaat te meten, worden leerprocessen geëerd: het inzicht, de worsteling, de bewustwording.

Kies daarom voor evaluatievormen die tevens het proces, zelfreflectie en groei centraal stellen:

- Formatieve beoordeling (tussentijdse feedback, peer-review)
- Reflectieverslagen of leerportfolio's
- Beoordeling van waardecreatieproces (niet alleen eindproduct)
- Rubrics met open criteria (zoals 'ondernemend handelen', 'waardecreatie', 'leerhouding')

Introduceer een ruimte in het curriculum waarin studenten niet louter moeten reflecteren met het oog op verbetering, maar gewoon onbevooroordeeld leren te kijken naar zichzelf en naar anderen.

Evaluatie is dan niet het sluitstuk, maar een integraal onderdeel van het leerproces.

Samenvatting van de visie op ondernemerschapsonderwijs

1. Ondernemerschapsonderwijs stimuleert ondernemend leren als een sociaal-emotioneel en cognitief proces waarin betekenis ontstaat in interactie en samenwerking.
2. Het bevordert een progressie in de ondernemende mindset en het handelen van studenten, waarbij leren een dynamisch en contextgebonden proces is.
3. Studenten werken aan authentieke, uitdagende en open vraagstukken waarbij het leerproces draait om zowel cognitieve als niet-cognitieve competenties.
4. De opleiding leidt op tot 'value creators' die zelfgestuurd actie en reflectie kunnen combineren, met aandacht voor metacognitie en cognitieve flexibiliteit.
5. Het onderwijs is afgestemd op de student. Het biedt steeds de juiste hoeveelheid hulp en ruimte,

zodat studenten zelf steeds meer verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun leren. Zo leren ze stap voor stap zelfstandiger te worden.

6. Pedagogische en didactische methoden zijn contextgericht, doelgericht en afgestemd op het vaardigheidsniveau van de student, met flexibiliteit en adaptiviteit gedurende het leerproces.
7. Evalueren in ondernemerschapsonderwijs is geen eenzijdig of top-down proces, maar een betekenisvol en dialogisch moment met alle betrokkenen, waarin ruimte is voor groei, eigenaarschap en co-creatie en emergent leren.

Het VLAIO EntreDesign Canvas bouwt voort op deze brede benadering van ondernemerschap en geformuleerde kenmerken van ondernemerschapsonderwijs.

[Lees meer over het wat en waarom van ondernemerschapsonderwijs.](#)